

לקוראינו שלום רב,

קשה למצוא דברים יפים מאלו שכתב הסופר המפורסם אלבר קאמי לאחר שזכה בפרס נובל כדי לתאר את המורה-האדם שהיה צבי גלר

מכתב

19 בנובמבר 1957

מי צ'רמן היקי,

נמתי אפוא לך שבקיסר אותי בימים אלו אלכוכ מוט וזכליו אני פונד איקי, אומר אב דברים שיוצאים מן פלב. חלקו אי כבוד גדול מדי, לא רדפתי ולא ביקלתי אי. אבא בלקיבאתי את פבלורה, פראלון לחלבת צליו, אחרי אמי, פיית אמי. באצדיקי, באי פייד פחמפ פצאת לפולטת אינד פקטן פצני לפיימי, באי תאמודקי, ופדואמא לפיית לא פייד קורב דבר מכל אלו. אינני צולב צניין גדול מסוג צב לא כבוד. אבא צו פצדמנותי מכל מקום, אומר אב מדי פיית וצודק בלבאי, ולפבלטיו אב למאמציקי, צבודמקי, ופנדויבות לפלקצית בדי, צודס חייב בלבו לא אחד מתאמדיקי פקטניסי, לפמרות לפייתו לא מכל לפיות תאמדיקי פמכיר אב טובי.

אני מחבק אותך בכל כוחי,
אלבר קאמי¹

עבור רבים מאתנו היה צבי המורה לפיזיקה שהייו רוצים להיות: שילוב יוצא דופן של אישיות, נועם הליכות, חום לב והבנה פיזיקלית עמוקה. כל זה - יחד עם יכולתו הנדירה של צבי להסביר בלשון מובנת עקרונות מורכבים ומופשטים - הפכו אותו למורה בלתי נשכח. ואכן תוכלו לקרוא בגיליון זה, המוקדש לתרומתו ארוכת השנים והמגוונת כל כך של צבי להוראת הפיזיקה בארץ, את דבריהם של מעט מבין תלמידיו הרבים של צבי, אלו שלימד בבית הספר וכן תלמידים שהפכו אחר כך לעמיתיו, כמו פרופ' אורי גניאל.

את רשימת המאמרים המופיעה בגיליון זה לזכרו של צבי גלר פותח המאמר "חלומות וסולמות" שנכתב על ידי זאב קרקובר, זוכה פרס המורה המצטיין על-שם עמוס דה-שליט לשנת תשע"ה. מעשה ההוראה רב-השנים של זאב הולם את תפיסתו של צבי גלר המוצגת בכתבה עיתונאית משנת 1978 ומובאת לקראת סופו של הגיליון.

ניסיון להביא בפניכם מאמרים שחשבנו שיתאימו לרוחו של צבי: מאמרים המאפשרים להעמיק בהבנת הפיזיקה ומעניקים לנו כמורים הזדמנות לעשות בהם שימוש בהוראה. כך הם המאמרים המיוחדים של יפתח נבות המדגימים מה רב העושר הגלום בניתוח דרכי ההתמצאות של העטלפים: מגלי קול, דרך אופטיקה גיאומטרית ועד לעקרון אי-הוודאות. המאמר העוסק בשאלות "קצת אחרות" מדגים כיצד אפשר לפתח מיומנויות של התמודדות עם טקסט מדעי - טקסט שכתב צבי עצמו.

צבי גלר היה אמן הניסוי והתאוריה וכתב "תהודה" מספר מאמרים המשלבים שני היבטים אלו. ברוח זו נכתב גם המאמר של עדי רוזן וראובן שפיטלניק, העוסק בניתוח נפילה חופשית כדרך להראות את חוק שימור האנרגיה, והמאמר של יבגניה גבאי, אלכס פלטקוב ומתן פרלמן, המראים, צעד-צעד, כיצד יש לבחון אי-התאמה בין ניסוי לתאוריה במקרה של האפקט הפוטו-אלקטרי.

ייחודו של צבי בנוף המגוון של קהל מורי הפיזיקה בארץ עולה גם בדברי הפרידה של דוד סלע, המפקח לשעבר על הוראת הפיזיקה, החותם גיליון זה.

מצאנו לנכון להזכיר את תרומתו רחבת ההיקף של צבי בקולאז' המורכב מכתורות של מאמרים מפרי עטו שפורסמו במהלך השנים ב"תהודה" ובתמונות של ניסויים שהגה וביצע המשובצות בין דפי הגיליון.

אנו מקווים שזכרו של צבי ימשיך להדהד גם בעתיד בין השורות של עיתון מורי הפיזיקה.

אנו מזימים לילדיו של צבי גלר, עירית ואילן, על הסיוע שהגישו לנו, ובפרט על עזרתם באיתור תלמידיו משנות ההוראה הראשונות שלו.

מערכת תהודה, תמוז תשע"ה, יולי 2015

ירון ארבי, חנה ביאד

1 מתוך קאמי, א' (1995). אדם הראשון. נספחים, עמ' 246. תל אביב: עם עובד.